

PIRLS 2021

Markant nedgang i norske tiåringers leseferdigheter

Norske tiåringer leser betydelig dårligere enn i 2016. Det viser resultatene i den internasjonale leseundersøkelsen PIRLS 2021. Norske elever oppgir i tillegg lavest leseglede blant alle de 65 landene i undersøkelsen.

RAPPORT | SIST ENDRET: 16.05.2023

Tittel:

PIRLS 2021 – Kortrapport. Norske tiåringers leseforståelse

Rapporten:

[Last ned rapporten \(pdf\)](#)

Forfatter:

Åse Kari H. Wagner, Olaug Strand, Hildegunn Støle, Knud Knudsen, Johanne Hovig, Christina Huru og Trond Hadland

ISBN:

978-82-7649-087-5 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-7649-086-7 (Papirutgave)

Utgiver:

Lesesenteret

År:

2023

Hva er PIRLS?

Den internasjonale studien PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) kartlegger og sammenligner leseferdighetene til elever rundt 10-års alder. I Norge vil det si elever på 4. og 5. trinn.

[Les mer og finn lenker til alle rapportene](#)

Hovedfunn

- Det er en markant nedgang i norske tiåringers leseprestasjoner.
- Leseresultatene er svakere i alle de nordiske landene sammenlignet med 2016. Nedgangen er størst i Norge.
- 1 av 5 norske elever på 5. trinn har svake leseprestasjoner.
- Norske tiåringers oppgir lavest leseglede av samtlige land i undersøkelsen.
- Norske jenter presterer fremdeles bedre enn gutter.
- Det er markant økning i bruk av digitale enheter i skolen fra 2016-2021.
- Det er flere minoritetsspråklige elever, men prestasjonsforskjellene mellom minoritetsspråklige og majoritetsspråklige elever har ikke økt.
- Det er en klar sammenheng mellom familiens sosioøkonomiske status og elevenes leseprestasjoner.
- Norske foresatte rapporterer mindre negativ påvirkning av pandemien på barnas faglige utvikling enn foresatte internasjonalt.

Markant nedgang i norske tiåringers leseprestasjoner i PIRLS 2021

Resultatene fra PIRLS 2021 viser en nedgang i leseprestasjon i de fleste PIRLS-land sammenlignet med 2016. Det er grunn til å anta at noe av nedgangen har sammenheng med at PIRLS ble gjennomført under covid-19-pandemien. De norske resultatene har falt med 20 poeng, fra 559 i 2016 til 539 poeng i 2021. En nedgang på 20 poeng tilsvarer omtrent et halvt skoleår. 539 poeng er likevel godt over det internasjonale gjennomsnittet på 503 poeng.

Svakere leseresultater i alle nordiske land, men størst nedgang i Norge

Alle de nordiske landene har svakere leseresultater i 2021 enn i 2016. Finske elever skårer best i Norden, med 549 poeng. Sverige skårer 544 poeng. Norge og Danmark ligger lavest, med 539 poeng. Nedgangen er størst i Norge, men ikke signifikant forskjellig fra endringen i Finland.

1 av 5 norske elever på 5. trinn har svake leseprestasjoner

Omtrent en femtedel av de norske tiåringene i 2021 har svake leseprestasjoner. Dette er flere enn tidligere år, og nesten dobbelt så mange som i 2016. Disse elevene vil ha problemer med å lese en alderstilpasset tekst fra begynnelse til slutt og forstå innholdet. Sammenlignet med 2016 er det også færre elever med sterke leseprestasjoner.

Norske tiåringer oppgir lavest leseglede av samtlige land i undersøkelsen

Færre elever oppgir at de leser i fritiden, og Norge er det landet i PIRLS 2021 hvor elevene rapporterer lavest leseglede. Også elevenes foresatte leser noe mindre i fritida, og rapporterer noe lavere leseglede sammenlignet med PIRLS 2016.

Norske jenter presterer fremdeles bedre enn norske gutter

Jenter presterer fremdeles bedre enn gutter i så godt som alle deltakerland i 2021, inkludert Norge. Det er likevel viktig å huske på at mange norske gutter leser like godt som de høyest presterende jentene, men det er færre av dem på de høyeste mestringsnivåene.

Markant økning i bruk av digitale enheter i skolen

98 % av lærerne svarer at klassen har digitale enheter tilgjengelig for bruk i leseopplæringen, og 87 % svarer at skolen gir hver elev en digital enhet. Dette siste er en stor økning fra 2016, da 13 % av lærerne svarte at hver elev hadde en digital enhet.

Flere minoritetsspråklige elever, men prestasjonsforskjellene har ikke økt

Andelen minoritetsspråklige elever har økt med syv prosentpoeng i Norge siden 2016. Minoritetsspråklige elever har svakere gjennomsnittlige leseprestasjoner sammenlignet med majoritetsspråklige elever. Prestasjonsforskjellene mellom gruppene har likevel ikke økt.

Klar sammenheng mellom familiens sosioøkonomiske status og elevenes leseprestasjoner

Forskjellen mellom norske elever fra familier med laveste SØS-nivå og elever fra familier med høyest SØS-nivå er på 70 skalapoeng.

Norske foresatte rapporterer mindre negativ påvirkning av pandemien på barnas faglige utvikling enn foresatte internasjonalt

På spørsmål om de tror at barnets faglige utvikling har blitt negativt påvirket av COVID-19-pandemien, er

det bare 4 % av norske foresatte som svarer "mye", mot 22 % av foresatte internasjonalt.

Om PIRLS 2021

Om undersøkelsen

PIRLS er en internasjonal undersøkelse av tiåringers leseforståelse. I tillegg undersøker PIRLS en rekke faktorer som har betydning for elevers leseprestasjoner, som elevenes holdninger til lesing, foresattes støtte og forventninger, elevers og læreres trivsel, aspekt ved leseopplæringen og skolens ressurser. PIRLS gir dermed et rikt informasjonsgrunnlag – til skoler, forskere, utdanningsmyndigheter og andre interesserte.

PIRLS gir oss anledning til å sammenligne norske tiåringers leseferdigheter over tid med elever i andre nordiske land og i verden ellers, og følge opp utfordringer knyttet til unge elevers utvikling av leseferdigheter i det 21. århundre. PIRLS er den eneste internasjonale undersøkelsen som utelukkende fokuserer på lesing.

I tillegg gir PIRLS oss kunnskap om barns leseferdigheter på et tidspunkt i utdanningsløpet der det fortsatt er mulig å gjøre pedagogiske justeringer. PIRLS er en trendundersøkelse. Det betyr at resultatene kan sammenlignes over tid fordi undersøkelsen inneholder mange av de samme tekstene, oppgavene og spørsmålene fra gang til gang. PIRLS gjennomføres hvert femte år, og 2021 er den femte i rekken. PIRLS ble første gang gjennomført i 2001.

Deltakelse

PIRLS 2021 inkluderer 65 land og regioner, med til sammen over 400 000 elever, 380 000 foresatte, 20 000 lærere og 13 000 skoler. Til sammen deltok 7055 elever fra 353 klasser ved 213 norske skoler i PIRLS 2021. PIRLS-undersøkelsen ble gjennomført i perioden 13. mai til 13. juni 2021.

Norge hadde høy deltakelse i PIRLS 2021, med 99 % på skolenivå, 100 % på klassenivå og 95 % på elevnivå. Vi hadde også høy svarprosent på spørreskjemaene til elever (98 %), lærere (93 %) og rektorer (97 %), men noe lavere svarprosent fra foresatte (86 %).

Norge har deltatt i samtlige PIRLS-gjennomføringer. Når rapporten viser trend, altså utvikling over tid, inkluderer vi kun 5. trinn, det vil si årene 2006, 2011, 2016 og 2021 (i 2001 deltok vi med 4. trinn).

Gjennomført under pandemien

Covid-19-pandemien gjorde PIRLS-gjennomføringen utfordrende, både i Norge og i de fleste andre land. Fordi en pandemi er en ekstraordinær situasjon, må resultatene i PIRLS 2021 tolkes med noe varsomhet. Det blir viktig å følge utviklingen videre i PIRLS 2026.

Flertallet av landene, deriblant Norge og de andre nordiske landene, klarte likevel å gjennomføre som planlagt skoleåret 2020-2021, dvs. i oktober-november for den sørlige halvkule og mars-juni for den nordlige. En del land måtte imidlertid utsette datainnsamlingen, noen til høsten 2021, og noen få til våren 2022.

Som del av PIRLS 2021 fikk både skoleledere og foresatte spørsmål om pandemien og hvordan denne påvirket skolehverdagen og barnets faglige utvikling.

Digital gjennomføring

PIRLS er i ferd med å gå over til digital gjennomføring. Halvparten av deltakerlandene, deriblant Norge og nordiske land, gjennomførte PIRLS 2021 digitalt. I Norge gjennomførte 158 skoler (over 5 300 elever) i 2021 PIRLS-undersøkelsen på skjerm. I tillegg besvarte et såkalt «bro-utvalg» på 55 skoler (over 1 600 elever) PIRLS-undersøkelsen i papirhefter. Tilsvarende ble gjort i andre land som gjennomførte undersøkelsen digitalt. Forskerne bruker bro-utvalget til å sikre at tallene fra PIRLS 2021 kan sammenlignes med tidligere gjennomføringer og på tvers av land som har gjennomført digitalt og på papir.